

**การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี**
**Enhancing The Learning Management Competency in The 21ST
Century of Pali Teachers in Prapariyattitham Schools**

¹พระมหาประจักษ์ พนาลัย และ นิรุทธ์ วัฒนโภาส

¹Phramaha Prachak Panalai and Nirut Vatthanophas

สาขาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต

Lifelong Education and Human Development, Department of Lifelong Education

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Education Silpakorn University, Thailand

E-mail: ¹Prachak2019pana@gmail.com, ²Vatthanophas_n@su.ac.th

Received September 18, 2020; **Revised** October 21, 2020; **Accepted** March 24, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี 2) เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสำนักเรียนครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และนักเรียนบาลีระดับ ป.ธ. 3 ขึ้นไป ใช้การสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 279 รูป/คน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 เครื่องมือ ได้แก่ 1) แนวสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และ 3) การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาบาลี จำนวน 9 ท่าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ซึ่งมีตัวแปรที่ได้อธิบายขององค์ประกอบทั้งหมด 37 ตัวแปร แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี 12 ด้าน

คำสำคัญ: สมรรถนะ; การจัดการเรียนรู้; ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี; การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this research is to study the factor of learning competency in 21st century of the Pali teachers in Prapariyattitham School and to propose the method enhancing of learning competencies in 21st century of the Pali teachers in Prapariyattitham School. The research uses the purposive sampling from the sample of 279 people divided into school principal, teachers and students from the area of the Sangha Region 14. The research instrument includes interview form, questionnaires for learning competencies in 21st century of the Pali teachers in Prapariyattitham School and the focus group discussion of 9 Pali learning management experts. The statistical analyses were mean, standard deviation, exploratory factor analysis and content analysis. The results showed that enhancing of learning competencies in 21st century of the Pali teachers in Prapariyattitham School were composed of 5 factors and 37 key variables.

Keywords: Competency; The learning management; Learning 21ST century; The Paliteachers in Prapariyattitham school

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วที่จะนำสังคมไทยไปสู่สังคมดิจิทัลมากขึ้น เป็นความท้าทายต่อการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ต้องปรับให้อยู่บนฐานของนวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมทั้งเชื่อมต่อคนทุกกลุ่มให้สามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ปรับระบบการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ ปรับหลักสูตรการผลิตครูที่เน้นสมรรถนะ มีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นผู้แนะนำและสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างมาตรการจูงใจให้ผู้ที่มีความศักยภาพสูงเข้ามาเป็นครู สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย (สมจิตร อุดม, 2556; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี, 2560)

วิชาชีพครู จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเตรียมความพร้อมของประชากรในชาติ ให้สามารถตั้งรับและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ครูมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับโรงเรียน คือ คุณภาพของครูผู้สอน การที่โรงเรียนมีคุณภาพระดับโลก มีปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ 1) คัดคนที่

เหมาะสมเพื่อเป็นครู 2) การพัฒนาให้ครูเป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ และ 3) การประกันระบบการจัดการเรียนการสอนที่ดีสำหรับนักเรียนทุกคน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) การศึกษาของคณะสงฆ์ มุ่งเน้นให้ผู้ผ่านระบบการศึกษามีความรู้และความสามารถในการที่จะคุ้มครองตนเองได้ตามพระธรรมวินัย และสามารถจะสืบค้นต่อยอดได้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือจากสถาบันการศึกษาเพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนแก่ประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้นในระบบการศึกษาจึงเน้นทั้งในเรื่องของวิชาการและจริยสมบัติ โดยอาศัยการถ่ายทอดจากระบบสู่ระบบ จากบุคคลสู่บุคคล เพื่อสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นแก่พระศาสนาตลอดไป (สนามหลวงแผนกบาลี, 2561)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบัน พบปัญหาเกี่ยวกับครูสอนในสำนักเรียนขนาดเล็กมีไม่เพียงพอและต้องทำหลายหน้าที่ ขาดสมรรถนะและประสบการณ์ในการสอน ความทุ่มเทเอาใจใส่ศิษย์ยังไม่เพียงพอ ครูผู้สอนใช้ตำราเรียนเป็นหลักทำให้ไม่น่าสนใจ ไม่มีเทคนิควิธีที่ทันสมัย การจัดการเรียนการสอนเป็นแบบจารีตนิยมผู้เรียนต้องใช้ความทรงจำและความเพียรพยายาม หลักสูตรไม่สอดคล้องกับระบบการศึกษาและไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การวัดประเมินผล เน้นความจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์และการนำไปประยุกต์ใช้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูง ผู้สอบผ่านจำนวนน้อย ผู้เรียนลดลง ดังนั้นคุณภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ ด้านความสำเร็จและคุณภาพของผู้เรียน เพราะฉะนั้นผู้ที่ต้องมียุทธศาสตร์หน้าที่ที่สำคัญที่สุดคือ “ครู” หากครูเป็นผู้ที่มีความพร้อมด้านความรู้ซึ่งประกอบด้วยเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล ย่อมสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องครบถ้วนตามกรอบที่กำหนดไว้ ครูจึงมีความจำเป็นยิ่งที่ต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งจัดการเรียนการสอนได้เต็มตามศักยภาพเพื่อตอบสนองธรรมชาติของผู้เรียน (พระมหาอุดร อุตฺตโร, 2557; นิวัตต์ น้อยมณี และกัญญกร เอี่ยมพญา, 2560)

ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ข้อค้นพบและความรู้ ซึ่งจะช่วยให้ได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยเฉพาะการพัฒนาครูผู้สอน ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ให้มีสมรรถนะ มีทักษะ มีคุณลักษณะและประสิทธิภาพตามที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เป็นมาตรฐานและเกิดความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

2. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเรื่องสมรรถนะ มีพื้นฐานมาจากการมุ่งเสริมสร้างความสามารถให้ทรัพยากรบุคคลมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานและคุณลักษณะที่โดดเด่น สามารถยกระดับองค์กรให้เหนือกว่าได้เปรียบกว่าองค์กรอื่น เพราะว่องไวที่บุคคลากรพร้อมไปด้วยความสามารถ มีสมรรถนะตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การคัดสรร การฝึกอบรม มุ่งพัฒนาปรับปรุงให้บุคคลากรมีความสามารถ มีสมรรถนะจึงเป็นหัวใจสำคัญขององค์กร ดังที่ Burgoyne (1993) ได้กล่าวว่า สมรรถนะจัดเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการสรรหาคัดเลือกบุคคล ทั้งเป็นการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล โดยนำมาประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์ผลงานของแต่ละบุคคล เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้การปฏิบัติงานที่ดีและบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นสมรรถนะจึงมีบทบาทที่สำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละองค์การทุกประเภท เป็นเครื่องมือในการบริหารงานด้านทรัพยากรมนุษย์ เป็นตัวช่วยคัดกรองบุคคลเข้าทำงาน การฝึกอบรม พัฒนาฝีมือ เพราะเป็นตัวช่วยสนับสนุนวิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ขององค์การรวมทั้งสามารถใช้เป็นกรอบในการสร้างวัฒนธรรมองค์การ การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรจึงเป็นความจำเป็นที่ทุกหน่วยงานจะต้องดำเนินการ เพื่อให้องค์การของมีความเข้มแข็งและดำเนินกิจการต่อไปได้

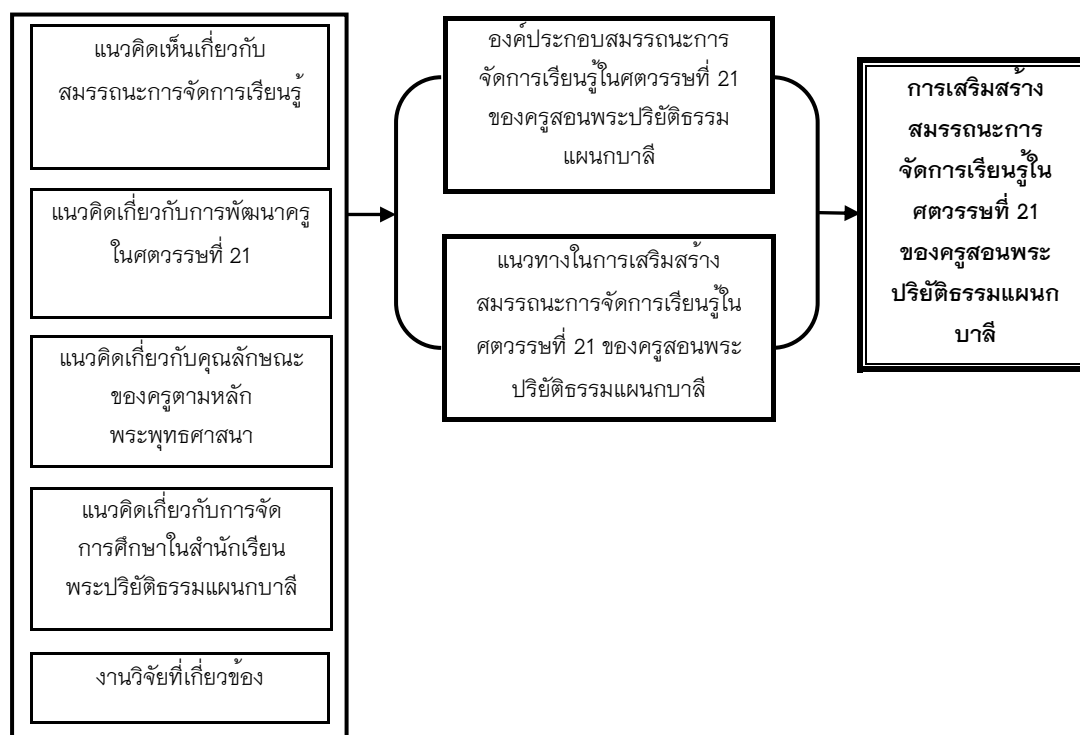
การจัดการเรียนรู้ เป็นความตั้งใจกระทำให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการเรียนที่ดีย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนที่สอนอย่างมีหลักการมีความรู้และมีทักษะจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความหมายและมีคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้กระบวนการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้หรือที่เรียกกันว่า “การจัดกิจกรรมการเรียนรู้” จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสัมฤทธิ์ผล การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนเป็นบทบาทสำคัญของครูทุกคน เริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผู้เรียน นำมาวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดหาหรือเลือกใช้สื่อรวมถึงแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แล้วดำเนินการจัดการเรียนรู้และจัดการชั้นเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าจัดการการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมที่สำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเสริมสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมอันดีงาม รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นคนดีของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และประชาคมโลกโดยใช้เทคนิค กลยุทธ์และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีแบบแผนชัดเจน มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมครอบคลุมปฏิสัมพันธ์หลายรูปแบบ รวมทั้งจัดเตรียมเนื้อหา

สถานการณ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมสำหรับโอกาสทางเศรษฐกิจ แรงงาน และทักษะเพื่อการดำรงชีวิต และความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 (ชวนพิศ ศิลาเดช, 2559)

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดสมรรถนะมาเป็นแนวทางในการพัฒนา บริหารจัดการ คัดสรร ผูกอบรม ทรัพยากรบุคคล คือ ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับประสิทธิผลอย่างเต็มที่ ทั้งในด้านความรู้ พัฒนาการอยู่เสมอ มีความคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะการจัดการเรียนรู้ การผลิตและใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ จิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ และรักในวิชาชีพพร้อมทั้งเสียสละให้องค์กร ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามที่ประสงค์ ตามแนวคิดของ Erlinda C. Pefianco (2009) ที่กล่าวถึงสมรรถนะครูไว้ว่า ครูต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในหลายด้าน มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ รักในการสอน ดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ การวัดและการประเมินผลตรงตามสภาพจริงของผู้เรียน มีทักษะในการสื่อสารและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นครูมืออาชีพกระตุ้นให้กับวิชาชีพครู มุ่งมั่นพัฒนาตนเองอยู่เสมอมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ใฝ่อยู่ตลอดเวลา มีความตั้งใจและมุ่งมั่นภายในตนเองในการพัฒนาวิชาชีพ เพราะฉะนั้น ครูที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายสามารถใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีวิจารณญาณ มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี มีการวางแผนการเรียนการสอน มีการประเมินผลการเรียนตามสภาพความเป็นจริง มีจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ สามารถสื่อสารกับผู้เรียนและดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก มีความตั้งใจ มุ่งมั่น ภายในตนเอง ในการพัฒนาวิชาชีพอันจะนำไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ ตามที่ได้กล่าวถึงความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่อาจเกื้อหนุนให้การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ย่อมทำบุคลากรและให้องค์กรเจริญก้าวหน้า พัฒนาไปสู่ระดับสูง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดต่าง ๆ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูตามหลักพระพุทธศาสนา แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นลักษณะการวิจัยพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) มีขั้นตอน ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาประชากรในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ประกอบด้วยจังหวัดนครปฐม จำนวน 16 แห่ง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 4 แห่ง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 8 แห่ง และจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 3 แห่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 31 แห่ง จำนวนประชากรทั้งสิ้น 953 รูป/คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการเปิดตารางประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จากกลุ่มประชากรทั้งหมด 953 รูป/คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 279 รูป/คน จากสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ซึ่งมีสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จำนวนทั้งสิ้น 31 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือสำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) แนวสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยผ่านการปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นการเตรียมประเด็นการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในทุกประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาการวิเคราะห์เนื้อหา และ

สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ สถานภาพ อายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษาแผนกธรรม ระดับเปรียญธรรม และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1961) โดยมีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิผู้บริหารการศึกษาและครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ได้ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จำนวนทั้งสิ้น 85 ข้อ

(2) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่า มีข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจำนวน 85 ข้อ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

(3) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (Try out) กับนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 แห่ง รวม 30 รูป คือ นักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดโมลีโลกยาราม และนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดอรุณราชวราราม กรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร จำนวน 3 รูป อาจารย์ จำนวน 6 รูป และนักเรียนบาลี จำนวน 6 รูป รวมแห่งละ 15 รูป ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมและนำมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยรวมทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .983

(4) ได้แบบสอบถามองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี นำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาบาลีไม่ต่ำกว่า 10 ปี และเป็นอาจารย์สอนภาษาบาลีในสำนักเรียนซึ่งเป็นที่โดดเด่นด้าน

ภาษาบาลีด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งมีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 31 แห่ง รวมทั้งสิ้น 279 รูป/คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 279 ฉบับ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

3) ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คัดเลือกผู้ร่วมสนทนากลุ่มโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้วิจัย 9 ท่าน ที่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ด้านภาษาบาลีไม่ต่ำกว่า 5 ปี และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้านภาษาบาลีและนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลจัดทำรายงานผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2) การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (Percentage) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

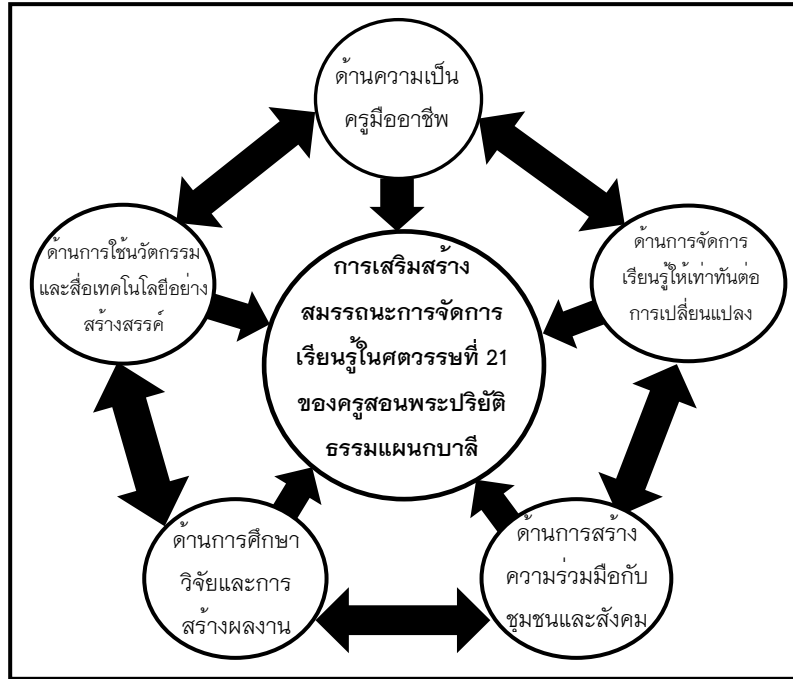
3) การวิเคราะห์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1970)

4) การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อทำการสกัดตัวแปร องค์ประกอบของสมรรถนะของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีโดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งมีค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ (Practically significant) มีค่าไอเกนแวลู (Eigenvalues) ที่มากกว่า 1 และมีจำนวนตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไปตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser, 1960)

5) การวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสรุปผลเป็นแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

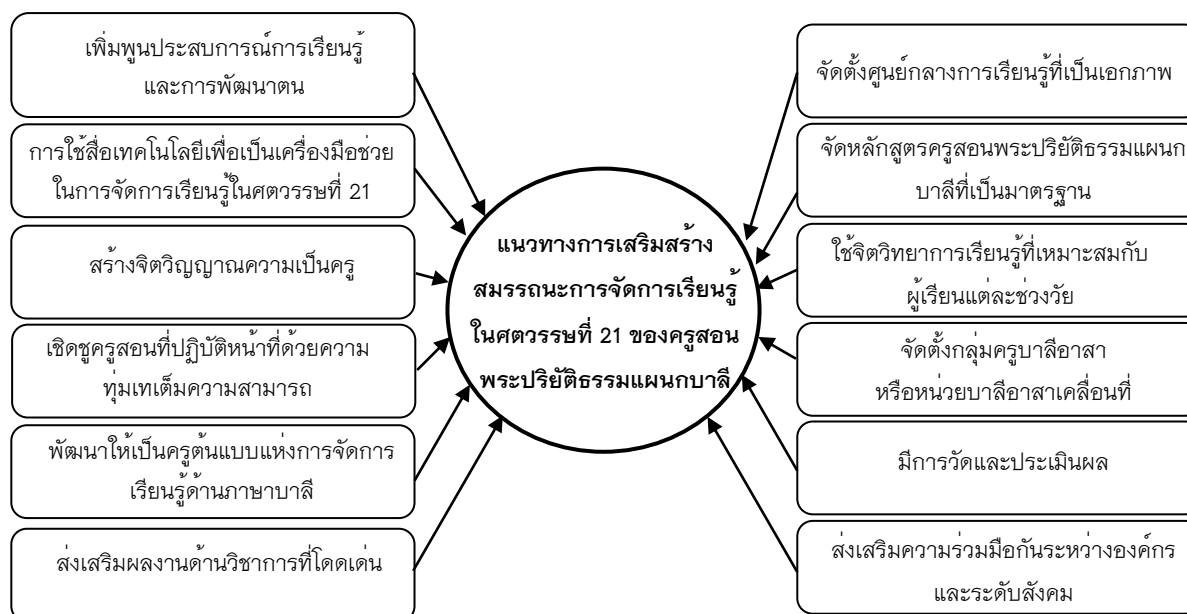
ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีโดยเลือกองค์ประกอบที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้จำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความเป็นครูมืออาชีพ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง 3) ด้านการใช้นวัตกรรมและสื่อเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ 4) ด้านการศึกษาวิจัยและการสร้างผลงานวิชาการ 5) ด้านการสร้างความร่วมมือกับชุมชนและสังคม ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลจากการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน ได้ข้อสรุปแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดังต่อไปนี้ 1) เพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้และการพัฒนาตน 2) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) สร้างจิตวิญญาณความเป็นครู 4) เชิดชูครูสอนที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทเต็มความสามารถ 5) พัฒนาให้เป็นครูต้นแบบแห่งการเรียนรู้ด้านภาษาบาลี 6) ส่งเสริมผลงานและความเป็นเลิศทางวิชาการ 7) จัดตั้งศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เป็นเอกภาพ 8) จัดหลักสูตรครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่เป็นมาตรฐาน 9) ใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย 10) จัดตั้งกลุ่มครูบาลีอาสาหรือหน่วยบาลีอาสาเคลื่อนที่ 11) มีการวัดและประเมินผล และ 12) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรและระดับสังคม สรุปดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

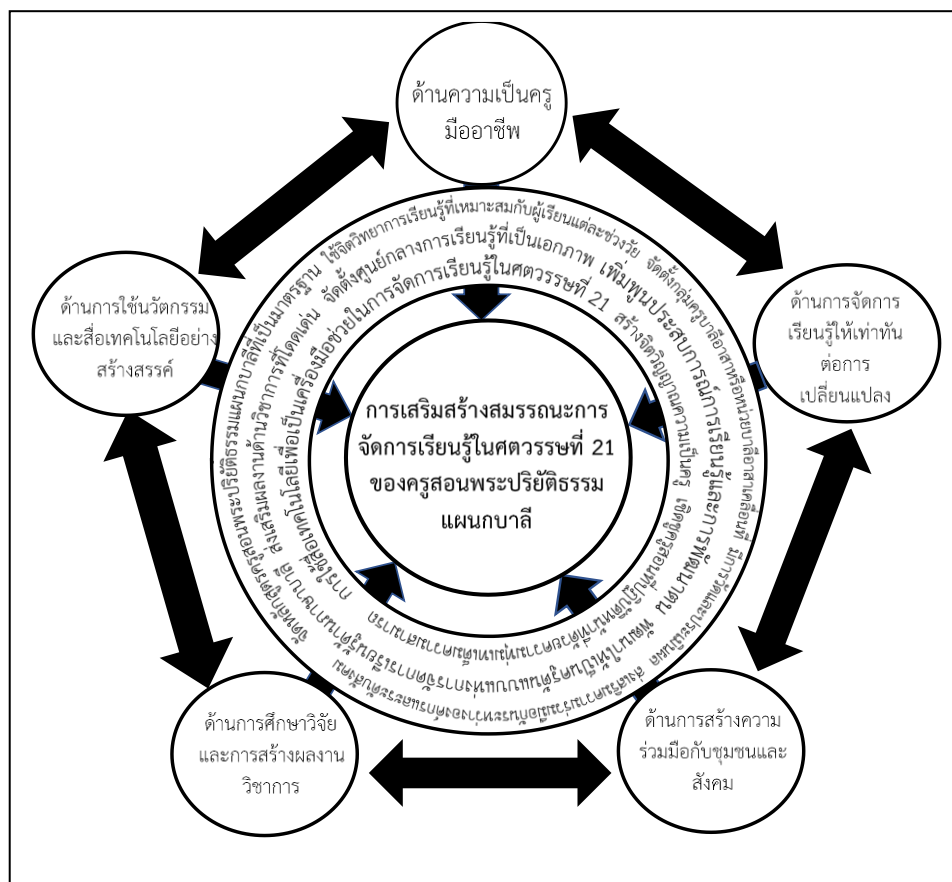
อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความเป็นครูมืออาชีพ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง 3) ด้านการใช้นวัตกรรมและสื่อเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ 4) ด้านการศึกษาวิจัยและการสร้างผลงานวิชาการ และ 5) ด้านการสร้างความร่วมมือกับชุมชนและสังคม ครูที่ดีต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครูและผู้ให้ มีความรู้ ความสามารถและทักษะการจัดการเรียนรู้ มีทักษะการสื่อสาร อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตื่นรู้ทันสมัย ต่อเหตุการณ์สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน ใฝ่แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างทางคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม คุณธรรมเป็นความดีความงามที่ฝังลึกในจิตใจของมนุษย์ ซื่อสัตย์ อดทนเสียสละเพื่อศิษย์ เป็นผู้ให้ความรักและความเมตตาศิษย์สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดในการปฏิรูปต้องแตกต่างไปจากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม กล่าวคือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด โดยฝึกการคิดวิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล การใฝ่หาความรู้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม จัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้ให้เป็นแหล่งความรู้สำหรับการค้นคว้าหาความรู้ทุก ๆ ด้านที่ผู้เรียนต้องการ การเรียนรู้ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนและครู การเรียนการสอนแบบดั้งเดิมจะลดน้อยลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจะเปลี่ยนไปเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่จึงมีความ

จำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ทุกฝ่ายจะต้องพัฒนาองค์ความรู้ใหม่จากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด (พิณสุตา สิริรังศรี, 2557)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ได้ข้อสรุป ดังนี้ 1. เพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้และการพัฒนาตน 2. การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3. สร้างจิตวิญญาณความเป็นครู 4. เชิดชูครูสอนที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทเต็มความสามารถ 5. พัฒนาให้เป็นครูต้นแบบแห่งการเรียนรู้ด้านภาษาบาลี 6. ส่งเสริมผลงานและความเป็นเลิศทางวิชาการ 7. จัดตั้งศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เป็นเอกภาพ 8. จัดหลักสูตรครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่เป็นมาตรฐาน 9. ใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย 10. จัดตั้งกลุ่มครูบาลีอาสาหรือหน่วยบาลีอาสาเคลื่อนที่ 11. มีการวัดและประเมินผล และ 12. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรและระดับสังคม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 4 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพแสดงความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยและการสนทนากลุ่มที่ได้อาศัยความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นองค์ประกอบและแนวทางสำหรับปฏิบัติของครูสอนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะประสิทธิภาพแก่ครูสอนในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบัน

สรุป

การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ผู้วิจัยพบว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นครูมืออาชีพ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง 3) ด้านการใช้นวัตกรรมและสื่อเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ 4) ด้านการศึกษาวิจัยและการสร้างผลงานวิชาการ 5) ด้านการสร้างความร่วมมือกับชุมชนและสังคม

แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ได้แก่ 1) เพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้และการพัฒนาดน 2) ใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 3) สร้างจิตวิญญาณความเป็นครู 4) เชิดชูครูผู้เสียสละ 5) พัฒนาให้เป็นครูต้นแบบ 6) ส่งเสริมผลงานด้านวิชาการ 7) จัดตั้งศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เป็นเอกภาพ 8) จัดหลักสูตรครูที่เป็นมาตรฐาน 9) ใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน 10) จัดตั้งกลุ่มครูบาลีอาสาเคลื่อนที่ 11) มีการวัดและประเมินผล และ 12) ส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างองค์กรและระดับสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยองค์ประกอบ 5 ด้านและได้สรุปแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะทั้ง 12 ด้าน อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในยุคปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี หากประสงค์จะพัฒนาครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเพิ่มพูนพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของตนให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อุทิศตนทำงานเพื่อคณะสงฆ์และพระศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ผลการศึกษาวิจัยนี้เป็นข้อมูลสำหรับนำไปปรับปรุงพัฒนาต่อยอดในการเสริมสร้างสมรรถนะของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และเจตคติที่ดี มีความเป็นสากลมากขึ้น ดังนั้น จึงควรจัดการส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพในด้านจัดการเรียนรู้ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในยุคปัจจุบันให้มีความทันสมัย ก้าวหน้าและเป็น

รูปธรรมมากขึ้น เช่น การประยุกต์ใช้สื่อวัตตกรรมเทคโนโลยี ปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้
ที่สนใจเข้าถึงได้ง่ายและสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของ
คณะสงฆ์และพระศาสนาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษ
ที่ 21 ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัยสมรรถนะด้านการบริหาร
สำนักเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรม แผนกบาลีและแผนกปริยัติสามัญ สมรรถนะด้านการ
จัดการศาสนบุคคล สมรรถนะด้านการเผยแผ่ สมรรถนะด้านการสาธารณูปการ เป็นต้น ของคณะสงฆ์
ไทย เพื่อหาข้อค้นพบในการส่งเสริม ปรับปรุงและพัฒนาให้มั่นคงต่อไป

2) ในการศึกษาวิจัยการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสอน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลี ผู้วิจัยเน้นที่ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเพียงอย่างเดียว เนื่องจาก
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังมีส่วนอื่นอีก เช่น ด้านโครงสร้าง
ในระดับสูง ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลและระดับสำนักเรียน ควรได้รับ
การศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้เช่นเดียวกัน

3) ควรศึกษาวิจัยการจัดการเรียนการสอนภาษาบาลีตามแนวการสอนด้วยรูปแบบและ
วิธีการต่าง ๆ โดยประยุกต์หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาไปสู่
การศึกษาในระดับที่กว้างมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชวนพิศ ศิลาเดช. (2559). *การพัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียน
มาตรฐานสากล* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน).
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิวัฒน์ น้อยมณี และกัญญกร เอี่ยมพญา. (2560). *จิตวิญญาณครู*. นนทบุรี :21 เซ็นจูรี จำกัด.
- พระมหาอุดร อุตฺโตโร. (2557). *สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ตามหลักกัลยาณมิตร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิณสุดา สิริรังษศรี. (2557). *การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพของเยาวชน.
- สมจิตร อุดม. (2556). *สมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดภาคใต้* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2563. จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/more_news.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัย: แนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทย ในปี พ.ศ. 2573*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สนามหลวงแผนกบาลี. (2561). *เรื่องสอบบาลีของสนามหลวงแผนกบาลี พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- Best, J. W., & Kahn V', J. (1970). *Research in Education*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-HallInc.
- Burgoyne, J. (1993). The Competence Movement: Issues, Stakeholders and Prospects. *Personnel Review*, 22(6), 6-13.
- Pefianco, E. C. (2009). "Competency Standards for 21st Century Teachers in Southeast Asia". in Presented at the Seameo Panel Session on the Topic "Quality Teachers for the New Millenniun" During the 4th World Teachers' Day in Thailand and 12th Unesco-Apeid International conference, Bangkok, March 26.
- Kaiser, H. F. (1960). The application of electronic computers to factor analysis. *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 141-151.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. New York: Mc Graw-Hill Book Company.